

TÁJ- ÉS KERTÉPÍTÉSZETI TAGOZAT

Összefoglaló

Népliget ötletpályázat – kerekasztal beszélgetés

2022.04.27.

2023.04.27-én zajlott a Magyar Építész Kamara Táj- és Kertépítészeti Tagozatának, a Budapest Főváros Önkormányzatával közös szervezésében, a **Népliget ötletpályázat pályaműveiről szóló szakmai beszélgetése**. Az esemény első feleben 10 pályázó csapat 4 percben mutatta be a terveit. Ezt követően a kiírók és a felkért pályázók kerekasztal beszélgetésben fejtették ki véleményüket, egy-egy Népligethez kapcsolódó fontos témakörben. A beszélgetések végén a hallgatóság részéről lehetőség volt a véleménynyilvánításra és kérdésfeltevésre.

Az utolsó blokkban a Népliget pályázat kapcsán felmerült, és a pályázatokkal kapcsolatos általános kérdésekre keresték közösen a választ a résztvevők.

A korábban megtartott Városmajor Fórum, és a mostani beszélgetés hasznos és a következő kiírókat segítő ajánlásait a MÉK Táj- és Kertépítészeti Tagozata szintetizálva tárja majd a döntéshozók, a jogalkotók és a tájépítész szakma elé.

Néhány téma a teljesség igénye nélkül:

A pályázatról általánosságban

A kiírás:

A Népliget régóta tervezett megújításának célja, hogy a leromlott eszközállományú, rossz megítélésű és zöldterületi szempontból alulhasznosított közpark olyan komplex, közcélokat szolgáló városi zöldterületként kerüljön megújításra, amely az alapszintű park infrastruktúra fejlesztése mellett tartalmaz szabadidős és rekreációs lehetőséget biztosít a látogatók számára, alternatívát kínálva a jelenleg túlhasznált városi parkok mellett. Mindezen fejlesztéseknek a meglévő értékes növényzet, a kedvező zöldfelületi arány megőrzése mellett, valamint a történeti kertként őrzött kultúrtörténeti értékek megerősítését is kell szolgálniuk. A tervezett beavatkozások előkészítésre stratégiai terv készült, amihez online közösségi tervezés keretében várt az önkormányzat észrevételeket, javaslatokat.

A pályázati kiírás tervezetét a kiíró a Bíráló Bizottság tagjaival előzetesen egyeztette.

Az elhangzottak:

- A pályázat előkészítése három éve kezdődött meg. Eredetileg tervpályázatot szerettek volna lebonyolítani, de forrás hiányában nem tudták kiírni, csak az ötletpályázatot.
- Kerttörténeti kutatást készítettetek, mivel a terület jogi státusa védett történeti kert. Ezt a kutatást a folyó pályázat során elérhetővé tették.
- Stratégia tervet állítottak össze, amiben a lakosság véleményét és szükségleteit is feltárták.
- Az elkészült kutatások, igények, használatok, és fenntartáshoz keresték a megfelelő tervezői javaslatokat.
- A közeljövőben a jogi tisztázatlanságok rendezése következik:
3 % magán tulajdon van a közpark területén.
Elmű telep sorsa, vagy átépítése, méretének csökkentése.
Az évek óta engedély nélkül üzemelő teniszpályák sorsa.
- A kerületi főépítész szerint keresi a helyét a terület, parkerdő, közpark... és ez látszott a pályamunkákon is.

Kertörökség

A kiírás:

A Népliget több korszak kertépítészeti jegyeit magán viselő védett történeti kert. A park felújítása során a Ráde Károly féle 1928. évi parkosítási tervet tekintjük iránymutatónak. Nem cél – nem is lehetséges - az eredeti állapot rekonstrukciója, azonban a térszerkezeti kialakítás során, a növényesítés során erre lehetőség szerint utalni szükséges. Az stratégiai terv céljaival, a mai használók igényeivel összhangban természetesen új parki funkciók, zöldfelületi elemek elhelyezése is lehetséges. Ezeknél térszerkezeti, anyaghasználati szempontból jelezni szükséges, hogy új elemei a történeti kertnek.

A zsűri állásfoglalása:

A történeti térszerkezet meghatározó elemei a nagy fogadóterek, a körsétányok, a tájképi kerti sétányrendszer. A fő sétányokat keretező fasorok védelmét és felújítását a tovább tervezés során a kor jellemző használati módjainak figyelembevételével, szükség szerint nagyobb átlátások biztosításával, és a látvány tengelyek szélesebb megnyitásával javasolt elvégezni. Megfontolandó az azonos taxon-használat helyett szakaszosan vegyes fasorok alkalmazása ott, ahol kiegészítésre, illetve felújításra lehet szükség.

Az elhangzottak:

- A megszólaló történeti kert szakértő elmondta, hogy ez történeti kert, városi közpark és nem keresi a helyét.
- Az elmúlt évek hiányos és nem megfelelő volta miatt tart itt a közpark, ahol tart. De ez egy tervezett terület, és az eredeti történeti koncepciót kell figyelembe venni és nem azt, hogy hol, mi nőtt ki azóta.
- Mennyire kell a történeti kert eredeti szerkezetét figyelembe venni?
- Jó-e az eredeti Mutatványos tér koncepciója, van-e jogunk felülbírálni?
- A látható és értelmezhető szerkezetet kell helyreállítani.
- Az új vasúti és metró megálló viszonya az eredeti térszerkezethez vizsgálendő, ezt figyelembe kell venni, mint adottságot.
- A Díszter történelmi szerepe megváltozott, már nem a park bejárata, érdemes reagálni rá.
- Az ökológus és kortörténeti tervezés nem áll szemben egymással. Ma már mindenki az ökológia szemlélet szerint tervez, hiszen ez ma már szinte alapelvárás.

Borítottság - fakivágás

A kiírás:

A Kiíró alapvető elvárása a Népliget értékes zöldfelületeinek, faállományának védelme, a zöldfelületek minőségi és mennyiségi növelése. A faállomány tekintetében cél a közpark dendrológiai gyűjteményes kert jellegének erősítése.

A zsűri állásfoglalása:

A Bírálóbizottság munkája, az értékelés során a vélemények megoszlottak arról, hogy a felújítás során a hangsúlyt a történeti parkként való felújítás vagy a természetes, spontán erdősülés keretében kialakult "városi parkerdő" karakter irányába kell-e elmozdítani.

Az elhangzottak:

- Félve vágunk ki fát, de szükségesek a tisztítások egy parkba, és a tisztások helyreállítása.

Funkciók

A kiírás:

A parkfelújítás fontos célja a Népliget rekreációs értékének a növelése, a különböző korosztályok, lakossági csoportok igényét kiszolgáló, vonzó, kényelmesen és biztonságosan használható, a testi és lelki rekreáció változatos lehetőségeit biztosító pihenőpark kialakítása. Ez történhet a meglévő rekreációs funkciók (játszóterek, fitness eszközök, sportpályák) felújításával, korszerűsítésével, bővítésével és új funkciók telepítésével is. Feladat – igazodva a meglévő parkhasználati szokásokhoz – integrált használatú parkrészek kijelölése. Zárt kutyafuttató kialakítását a Kiíró nem támogatja.

A zsűri állásfoglalása:

A Népligetben a tradicionális park funkciók legyenek a dominánsnak, el kell kerülni a park funkciókkal történő telezsúfolását, az élményparki karaktert és az abból fakadó túlhasználatot.

Fontos, hogy új funkciók a liget értékes természeti élőhelyeit kímélve, lehetőség szerint a már igénybe vett területeken létesüljenek figyelemmel arra, hogy azok egymást ne zavarják.

Az elhangzottak:

- Kell-e ennyi funkció?
- Mik a „trendi” funkciók, kell-e kiszolgálni az adott pillanat elvárt igényeit?
- Kelenek-e épített elemek?
- Funkció nélkül nincs működés ekkora területen, a lényeg az arányok megtalálása.
- A funkcióknak egyedi és nem globalizált megjelenést kell adni.
- Fontos az újrhasznosítás megjelenése.
- Ne a zöldterületekből vegyük el az új funkciókat.
- A meglévő épületállomány használhatóságának vizsgálata.
- Az alulról jövő kezdeményezések támogatása.
- Nem kell a klasszikus lombkorona sétány, de szükség van magasabb pontokra, panoráma sétányokra, ahol bizonyos rálátásokat tudunk biztosítani a park érdekes részeire.

Vízfelület

A kiírás:

A helyi komfortklíma javítását, illetve rekreációs fókuszpontok kialakítását is segítheti kisebb vízarchitektúrák (díszmedence, dísztó, szökőkút, csobogó, egyéb vízjátékok) kialakítása.

A zsűri állásfoglalása:

Bár egy városi parkban a nagy vízfelület kincset ér, a Népliget vízátteresztő, homokos talaja, vízutánpótlási nehézségei, valamint a történeti parki előzmények nem indukálják nagyobb vízfelület létesítését. Kisebb víz architektúrák megvalósítását a Bírálóbizottság javasolja szigetelt mederrel, vagy díszmedence formájában.

Az elhangzottak:

- Van-e helye itt nagyobb vízfelületnek?
- Egy történeti kertbe lehet vízfelületet rakni, ha soha nem volt?
- Sose volt itt víz, miért kellene? Honnan lehet a vízutánpótlást biztosítani?
- A pályázat kiírása során a stratégiai terv azt sugallta, hogy kell ide nagy vízfelület és meg is lehet oldani egy kúttal, de mint a pályázati folyamat közben kiderült, ez nem megoldható.
A pályázati kiírás viszont nem tette kötelezően tervezendő elemmé a nagy vízfelületet (tó vagy dísztó).
- A Pecz Ármin terv a nagy vízfelülettel csak egy ideálterv, nem lehet kiindulni belőle.
- Fontos a víz edukációs szerepe, de nem a kialakítása, hanem a megtartása.

Tervpályázati tanulság

Az elhangzottak:

- Miért nincs első helyezett?
A zsűri véleménye alapján több pályamű is értékes, szakmailag megalapozott, jól hasznosítható javaslatokat fogalmazott meg a Népliget felújítására, azonban a pályázatok közül egyik sem fogalmaz meg olyan közparki felújítási javaslatot, mely koncepcióterv szintjén teljes mértékben elfogadható irány lenne, és így a park felújításának tovább tervezéséhez önmagában alapul szolgálhatna.
- Nincs első, de van legjobb. A szakma nem tudta elfogadni ezt az érvelést, inkább úgy érezték, hogy ezzel azt mondták ki, hogy a pályázók nem alkalmasak a feladat elvégzésére.
- Jobb lett volna két első, mint egy második hely.
- A zsűri társelnöke Bardóczi Sándor szerint nem voltak elég jók a tervek ezért nem lett első helyezett.
- Gábor Péter szerint első díj kiadására azért nem került sor, mert a zsűri véleménye szerint nem volt erre érdemes pályázat. A zsűri ezzel azt jelezte, hogy a Népliget felújítása a zsűri ajánlásai alapján díjazott több pályamű vegyítésével, azok ötleteinek felhasználásával történhet.

Ez viszont nem oldotta meg a megjelenéseket a sajtóban, mert így is úgy mutatták be a látványterveket mint a jövőt.

- Nem az első díj ki adásával kellett volna „elmagyarázni” a helyzetet, hanem megfelelő kommunikációval.
- Nem sikerült elhatárolni az ötlet- és tervpályázat különbségeit. A kettő nem csak abban tér el egymástól, hogy van-e pénz a tovább tervezésre, vagy sem.
- A zsűri és a pályázók is úgy fogták fel a feladatot, mint egy tervpályázatot. A munkák kidolgozottsága is jóval meghaladta egy ötletpályázat színvonalát.
- Túl megkötött volt a kiírás, egy ötletpályázathoz.
- A pályázati kiírásból leginkább az jött le, hogy nem tudja a kiíró, hogy mit akar kezdeni a területtel.
- Újból felmerült kérdés volt, hogy mennyire engedheti meg magának egy pályázó, hogy eltérjen a kiírástól, és mennyire veszi ezt „szigorúan” figyelembe az adott zsűri.
- A zsűri nem igazán tudta értékelni azt a tizenhat csapatot és közel kétszáz ember munkáját, akik hónapokat dolgoztak a pályázati anyagokon, hiszen a rendelkezésre álló pénzügyi kereteket sem használták fel. Csak arra utaltak, hogy nem voltak megfelelő minőségűek a pályaművek.

Andaházy László röviden elmondta, hogy milyen módon, és részletesen értékelte a zsűri a pályaműveket.

A zárójelentés tartalmazza a díjazás indoklását tervpályázatoknál szokásos módon.

Készült helyszíni jegyzetek és a FUGA Építészeti központ által készített videofelvétel alapján (forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=NPQGU3AmxJ4>).

2023.05.16.

Magyar Építész Kamara
Táj- és Kertépítészeti Tagozat
elnöksége